

Dr. Tine Debeljak – del njegove bogate zapuščine *spet doma*

Trideset let je 20. januarja 2019 minilo od smrti moža, ki je pustil neizbrisen pečat v slovenski, še prav posebej pa v škofjeloški kulturni zgodovini. Dr. Tine Debeljak se je s tega sveta poslovil v daljni Argentini, deželi, ki je po koncu 2. svetovne vojne postala njegova druga domovina. Na svet je leta 1903 prišel v hiši pod nunsko cerkvijo v današnji Blaževi ulici v Škofji Loki. Na Nunski ulici so se družno preganjali in trgali hlače dr. Pavle Blaznik, prof. France Planina in dr. Debeljak, sosedje in vrstniki po letih. Do konca življenja jih je, kljub različnim življenjskim potem, povezovalo pravo trdno prijateljstvo. Bili so med ustanovitelji Profesorskega ceha, Muzejskega društva in Loškega muzeja, povezovala jih je ljubezen do domače grude, še posebej rodne Škofje Loke.

O njihovem delu *za našo stvar* in življenjskih zgodbah smo že pisali, tako v *Loških razgledih* kot tudi drugih publikacijah, v tem prispevku se zato osredotočam na pregled bogate zapuščine dr. Tineta Debeljaka. Zapis je nastal v počastitev njegovega spomina in zaradi dejstva, da smo pred nedavnim v Slovenijo, natančneje v Narodno in univerzitetno knjižnico (NUK), dobili v hrambo njegovo literarno zapuščino; predvsem tisti del, ki je nastal po Debeljakovem odhodu iz domovine (1945).

Reprodukcijo svojega portreta avtorja Mihe Maleša je Debeljak poslal leta 1925 iz Prage s sporočilom na hrbtni strani Minki Debeljak. (vir: *dLib.si* URN:NBN:SI:IMG-3OFTUZ95)

Literarni arhiv v NUK

NUK je v Sloveniji osrednja ustanova za zbiranje rokopisnega gradiva s področja humanistike, s poudarkom na literaturi in jeziku. Pod streho največje slovenske knjižnice nastaja tako imenovani literarni arhiv, kjer so shranjeni rokopisi, zapuščine in literarni arhivi skoraj vseh najpomembnejših slovenskih književnih ustvarjalcev. Zbirka je še kako živa, saj se ves čas dopolnjuje z novim gradivom, ki je skrbno zabeleženo, popisano in vidno v katalogu. Namenjeno je raziskovanju in študiju, predvsem pa je kot neprecenljiv vir in dokument slovenske ustvarjalne moči trajno shranjeno za prihodnje rodove. Pogosto vprašanje, s katerim se srečujemo tako bibliotekarji kot arhivarji, ko predstavljamo bogate zbirke, ki jih hranijo naše knjižnice in arhivi, je, kaj vsebujejo zapuščine. Večinoma so to na določeno osebo vezane zbirke rokopisov, tipkopisov, zabeležk, pisem, skic, dnevniških zapiskov, osebnih dokumentov, separatov, izrezkov iz časopisov, načrtov, raznih gradiv (tudi) drugih avtorjev, knjig in včasih celih knjižnic, dostikrat pa tudi osebnih predmetov.

Na police NUK smo k rokopisom Franceta Prešerna, pismom Ivana Cankarja in stvaritvam drugih velikanov naše kulturne zgodovine leta 2017 dodali tudi dragoceno zapuščino dr. Tineta Debeljaka. Mesto enega najvidnejših slovenskih literarnih kritikov, pesnika, urednika in prevajalca je prav gotovo ob boku slovenskih literatov. Zato lahko rečemo, da je zapuščina pravzaprav prišla *spet domov* oziroma tja, kamor sodi.

Debeljakovo gradivo v Sloveniji do leta 2017

Preučevalci dr. Tineta Debeljaka v Sloveniji so imeli za raziskovanje do nedavna na voljo gradivo v treh različnih institucijah, to je v NUK, Arhivu Republike Slovenije in inštitutu Studia Slovenica. Poglejmo, kaj hranijo posamezne inštitucije in kako je gradivo našlo pot do njih.

V NUK je pod signaturno oznako *Ms 1464 DEBELJAK, Tine* shranjeno gradivo, ki je v knjižnico prispelo postopoma, in sicer v letih 1947, 1948, 1952 in 1986. Večji del je iz Federalnega zbirnega centra (FZC),¹ del pa ga je že pred začetkom 2. svetovne vojne v hrambo izročil dr. Ivan Prijatelj.²

- 1 FZC je bil leta 1945 pri Ministrstvu za prosveto Ljudske republike Slovenije ustanovljen z nalogo »zbiranja, čuvanja in razdeljevanja knjig in drugih kulturno zgodovinskih in umetniških predmetov« (Uradni list DFJ, št. 36/324, 1945), ki so z zaplembo postali državna last. Tudi okrog 400.000 knjig, večinoma iz zaseženih zasebnih knjižnic, je po 2. svetovni vojni, z vmesno postajo na FZC, našlo svoje mesto v javnih knjižnicah. Velik del prav v Narodni in univerzitetni knjižnici.
- 2 V Katalogu rokopisov na spletni strani NUK https://www.nuk.uni-lj.si/sites/default/files/dokumenti/2015/katalog_rokopisov.pdf (pridobljeno 5. 4. 2020) je pod zapisom o zapuščini navedeno: Provenienca: Federalni zbirni center, Ljubljana; Ivan Prijatelj, inv. št. 66/47, 79/47, 140/48, 81/52, 22/86.

Zapuščina obsega skoraj 1.200 kosov in zajema:

- osebne dokumente (izkaznice, potrdila, bibliografijo, fotografije, doktorat, načrte za družinski nagrobni spomenik ...),
- približno 650 kosov Debeljakovih del (snopič pesmi, prozo, članke, drobno avtorsko gradivo, doktorsko disertacijo, prevode tujih avtorjev ...),
- pisma in korespondenco z okoli 100 posamezniki; gradivo (časopisni izrezki ...),
- tuja dela (Mile Klopčič, Alojz Gradnik, Tone Seliškar ...),
- tujo korespondenco.

Brez dvoma pa so v NUK prišle tudi Debeljakove knjige, zaplenjene v Remčevi vili, kjer je Debeljak z družino³ živel v skupnem gospodinjstvu s tastom Bogumilom⁴ in taščo Marijo Remec.⁵ Dr. Debeljak se je 5. maja 1945 s tastom in sva-kinjama Vladimiro in Baro umaknil čez Ljubelj, ženo Vero Debeljak s tremi otroki in mamu Marijo Remec pa so junija prisilno izselili iz vile in zaplenili vse njihovo imetje, s hišo vred.⁶ O zaplenjenem niso dobili nikakršne uradne zabeležke. Ker so bivali pod skupno streho, so skupaj z imetjem Bogumila Remca zaplenili tudi knjige in rokopise dr. Debeljaka, kakor tudi imetje ostalih članov Remčeve družine.⁷ Seznam zaplenjenih knjig in rokopisov svojega očeta Bogumila sta leta 1996 po spominu sestavili Vladimira Remec in Vera Remec Debeljak. V seznam so vključeni tudi popisi gradiva dr. Debeljaka, ki jih je že februarja 1946 sestavil v Rimu.⁸

Kakor sklepa že dr. Debeljak, in to zapiše v svojem popisu iz Rima, so »*važni dokumenti, ki jih je pustil v Ljubljani, prišli v posest Znanstvenega zavoda*«. Večina se nahaja v Arhivu Republike Slovenije, pod signaturno oznako *SI AS 850 Debeljak Tine, 1904¹⁰–1989*. Gradivo je leta 1948 v hrambo izročil FZC in obsega

- 3 Dr. Tine Debeljak je bil poročen z Vero Remec, hčerko Marije in Bogumila Remca, rodili so se jima trije otroci: Tine, Metka in Jožejka.
- 4 Bogumil Remec (1878–1955) je bil znan predvojni politik in gospodarstvenik.
- 5 Marija Remec, rojena Debevec (1869–1956) je avtorica številnih člankov o kuhi in gospodinjstvu ter avtorica kuharskih knjig, med drugim *Varčne kuharice* (Ljubljana : Katoliška bukvarna, 1915).
- 6 »Vse, ker je bilo v hiši vrednejšega, sva morali pustiti doma, tako pohištvo, posteljnino, ogromno knjig (ko so odvažali te iz hiše, so z njimi naložili 3 kamione!) itd. Fajdigova nama je pustila vzeti le nekaj hrane, staro omaro, star šivalni stroj, najino obleko (od moža in očeta ne!), slabšo posodo s priborom ter nekaj drv.« Remec Debeljak, Spomini Vere Remec Debeljakove .V: Devet let v rdečem raju. <http://tinedebeljak.blogspot.com/2009/03/devet-let-v-rdecem-raju-vera-remec.html> (pridobljeno 5. 4. 2020).
- 7 Bogumilu Remcu, ki je maja 1945 skupaj s hčerkama Vladislavo in Baro ter zetom Tinetom Debeljakom odšel čez Ljubelj, so avgusta 1945 kot članu vodstva Vzajemne posojilnice ter Zadrुžne zveze in Zadrुžne gospodarske banke sodili v odsotnosti. Obsodili so ga na 17 let zapora, imetje pa so mu protipravno zaplenili že dva meseca pred izrekom sodbe.
- 8 Dokument je del literarne zapuščine dr. Debeljaka, ki je v NUK prispela leta 2017.
- 9 Prav tam.
- 10 V arhivskem popisu je navedena napačna letnica Debeljakovega rojstva; rodil se je 27. 4. 1903.

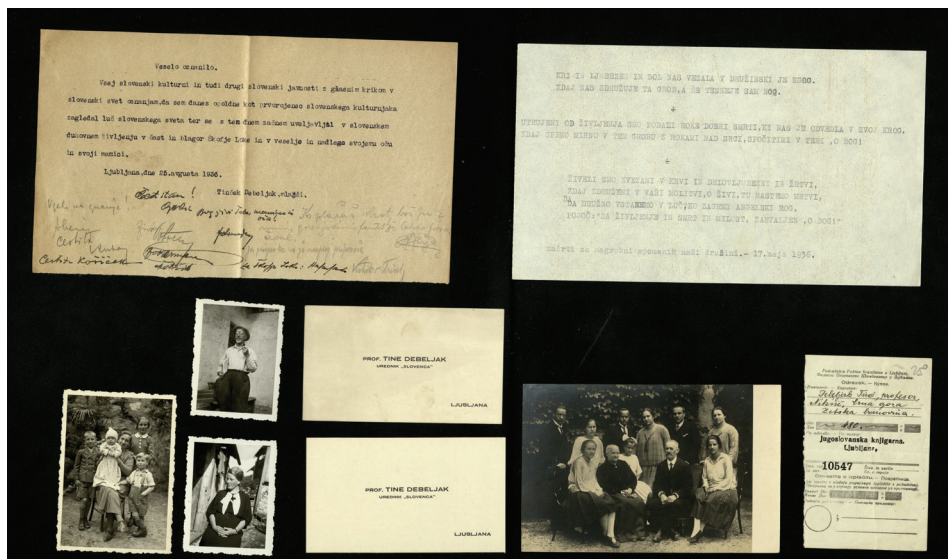
9 škatel (1,5 tekočega metra). V zadnji, 9. škatli, je gradivo, ki je bilo najdeno naknadno, ob inventuri aprila 1991:

- škatla 1: osebni dokumenti (diploma o profesorskem izpitu, maturitetne naloge iz latinščine in grščine ...), korespondenca (z več kot 80 osebami);
- škatla 2: pesmi in razprave (*Ciklus mladostnih ljubavnih pesmi*, 1922–1928, *Ciklus – Pesmi iz vele mest*, Debeljak T. – *Pesmi* ...), ocene;
- škatla 3: prevodi (objavljeni in še neobjavljeni);
- škatla 4: pesniške zbirke, proza, prevodi (anekdote, pravljice, pesmi Franceta Balantiča, gradivo in beležke o Balantiču ...);
- škatla 5: gradivo o Balantiču, avtobiografija in dela Lee Fatur ter drugih avtorjev;
- škatla 6: dela Matije Malešiča (*Oslavje* – v rokopisu; *Škrlatno nebo na vzhodu in zahodu* – ogrodje v rokopisu; *Odgovora na tisto vprašanje ni* – tipkopis; *Druga točka sporeda* – tipkopis; *Igračica* – rokopis; *Drina šumi* – tipkopis; rokopis nenaslovljenega romana), Severina Šalija, Antona in Franceta Vodnika;
- škatla 7: Stanko Vuk (pesmi in sestavki);
- škatla 8: članki za posebno številko *Slovenca*, ki je bila posvečena jugoslovansko-češkemu prijateljstvu, ciklostiran literarni list, katerega urednik je bil Srečko Kosovel, razna vabila, letaki, prospekti; posebej zanimiva pa je za nas deklamacija *Pegam pred Loko* v 29 verzih;
- škatla 9: zabeležke, pesmi in druga dela posameznih avtorjev (Silvin Sardenko, Janez Jalen ...) in korespondenca.

Najmanj poznan je tretji sklop gradiva, ki ga hrani inštitut Studia Slovenica pod vodstvom dr. Janeza Arneža.¹¹ Dr. Arnež je del Debeljakove zapuščine pridobil ob svojem obisku slovenske skupnosti v Argentini, konec 80-ih let prejšnjega stoletja, obsega pa:

- korespondenco,
- pričevanja o dogodkih med 2. svetovno vojno,
- sezname slovenskih obrtnikov v Buenos Airesu,

11 Studia Slovenica je zbirka dokumentov, knjig in listin slovenskih izseljencev in zdomcev, ki jih je v desetletjih zbral in rešil pred uničenjem ameriški slovenski profesor dr. Janez Arnež. V Washingtonu je že leta 1957 registriral zasebni zgodovinski center s tem imenom, ker je hotel ameriški javnosti s knjižnimi izdajami v različnih serijah približati, kdo smo Slovenci in kaj smo dosegli v svetu. Leta 1959 je sedež ustanove prenesel v New York. Izdal je več kot 30 angleških in slovenskih knjig o naši preteklosti. Arhivsko gradivo je dobesedno reševal pred uničenjem. Ko se je meja Slovenije ob koncu osemdesetih let začela odpirati, je sklenil zbrano gradivo prepeljati v domovino. Prve ladijske zabojnike je na svoje stroške prepeljal na takrat še jugoslovansko mejo pri Gorici, a je moral z uvozom počakati, da je meja postala slovenska. Leta 1991 je center sodno registriral, danes je nastanjen v Škofovih zavodih v Šentvidu. Leta 2002 je Ministrstvo RS za kulturo na predlog Arhiva Slovenije zbrano gradivo razglasilo za »zasebno arhivsko gradivo«, Arhiv Slovenije pa je dal na voljo arhivarko, ki je v nekaj letih uredila in popisala zbrano gradivo. Dr. Arnež še vedno bdi nad arhivom in odreja njegovo dostopnost; ta pa je zaradi njegove visoke starosti in šibkega zdravja velikokrat nedostopen.

V zapuščini, ki je shranjena v NUK s signaturo *Ms 1464* so tudi fotografije in Debeljakovi osebni dokumenti iz časa do leta 1945. (*vir: NUK, Ms1464*)

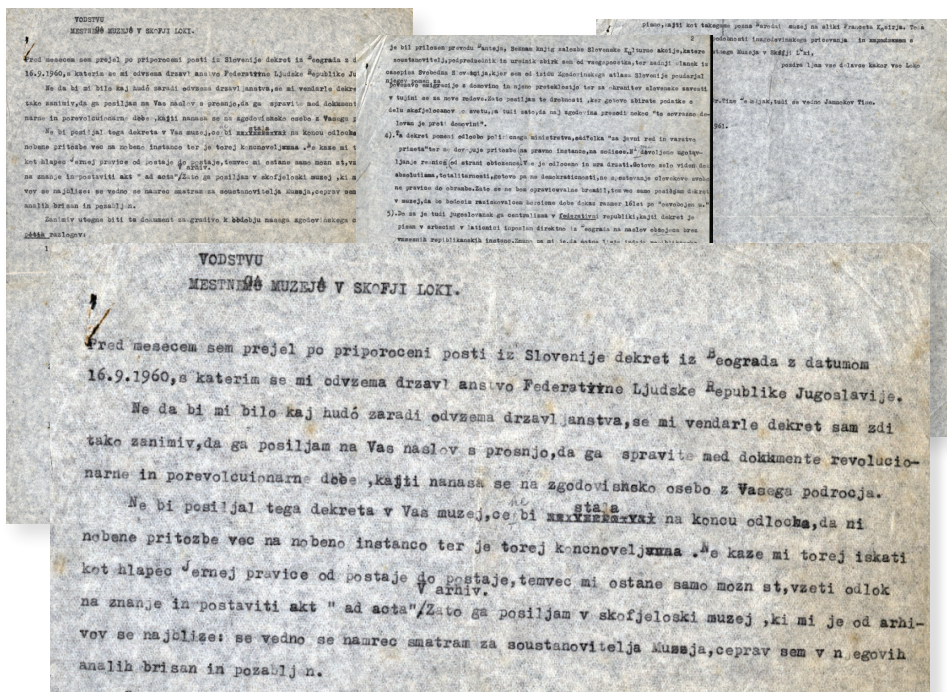
- vabila, programe, časopisne izrezke,
- 13 črno-belih fotografij.

Zapuščina, ki se je rojevala po 2. svetovni vojni

Z dr. Debeljakom sem se prvič srečala v svojih študentskih letih, ko so se z osamosvojitvijo Slovenije spone okrog zamolčanih in prepovedanih avtorjih začele rahljati. Žal seveda ne osebno. Leta 1988 je razmišljal o tem, da bi po dolgih letih prišel v domovino, a so mu ob poizvedovanju na Republiškem sekretariatu za notranje zadeve prihod odsvetovali. Naslednjega leta je umrl in domov se je simbolno vrnil leta 1990, in sicer z njemu posvečenim simpozijem v Škofji Loki. Po desetletjih molka je bila Debeljakova ustvarjalnost doma in v tujini prvič strokovno in ideološko neobremenjeno predstavljena.

Še vedno pa smo zelo malo vedeli o njegovem delovanju po odhodu v tujino, v naših knjižnicah in arhivih je bilo le malo tistega, kar je ustvaril po vojni. V NUK so sicer prihajale njegove knjige, pošiljal jih je večinoma sam oziroma njegova žena Vera, saj je po besedah hčera Mete Debeljak Vombergar in Jožejke Debeljak Žakelj vedno verjel v poslanstvo te knjižnice. Prav tako NUK hrani tudi periodiko, ki jo je Debeljak urejal ali v njej objavljaj, vendar že dr. Rozina Šventova ugotavlja, da v Sloveniji še zdaleč niso na voljo vse številke, kjer je Debeljak pustil svoje sledi.¹²

12 Leta 2009 je Muzejsko društvo Škofja Loka izdalo Debeljakov prevod pesniške zbirke *Olimpijski venec* poljskega pesnika Kazimierza Wierzyńskiego. Dr. Rozina Švent je ob tej priložnosti pripravila gradivo za bibliografijo dr. Tineta Debeljaka, ki je objavljena v knjigi.

Leta 1960 je dr. Debeljak na svoj naslov v Argentini prejel obvestilo o odvzemu državljanstva FLRJ. Dekret je s spremnim pismom dne 14. 2. 1961 poslal v hrambo Loškemu muzeju. V Loškem muzeju ga v arhivu ne najdejo, pismo pa se je skupaj s pripisom na drobnem lističu ohranilo v Debeljakovi zapuščini, ki je dostopna v NUK. (vir: NUK; iz *Debeljakove zapuščine, ki je v NUK prispela* 2017)

Leta 2015 sem obiskala slovensko skupnost v Buenos Airesu, in sicer z namenom zbiranja slovenskega gradiva, ki ga NUK – knjižnica vseh Slovencev – shrani v svoje zbirke. Želela sem se tudi srečati z obema Debeljakovima dedinjama Meto in Jožeko in se pogovoriti o možnosti prenosa zapuščine njunega očeta v Slovenijo. Obe sta me prijazno sprejeli in gostili, še posebej pa sta me razveselili z novico, da se strinjata s prenosom literarnega dela zapuščine v NUK. Tej gesti je lahko hvaležna cela Slovenija, kar je v svojih besedah najlepše zajel akademik in pisatelj Zorko Simčič, ki se je 50 let tako rekoč vsak dan ali vsaj nekajkrat na teden družil z dr. Debeljakom: »*Debeljak je imel lastnost, žal mi je, da moram to reči, lastnost, ki je danes pri nikomur ne na levi ne na desni ne zaznam: bil je babica tisočim idejam! Ko je videl, da je nekdo nekaj naredil, je brž stopil k njemu in ga spodbudil, navdušil za še več. Živel je za Slovenijo, živel je za kulturo. Nikdar mu Slovenija ne bo mogla biti dovolj hvaležna.*«¹³

- 13 Ob prenosu zapuščine v Slovenijo se je 18. januarja 2017 na Svetovnem slovenskem kongresu odvil večer pod naslovom *Zapuščina dr. Tineta Debeljaka v Sloveniji*. Ob zaključku je spomine na dolgoletno kulturno soustvarjanje z dr. Tinetom Debeljakom z udeleženci delil tudi akademik in pisatelj Zorko Simčič, ki se je leta 1994 po skoraj petdesetih letih

(ZDA), Ciril Žebot (ZDA), Ferdinand Kolednik (Kanada, Peru, Avstrija), Janez Hladnik (Argentina), Anton Novačan (Argentina), David Doktorič (Urugvaj), Mirko Javornik (ZDA). Dokaj obsežni sta mapi pokojnih pesnikov Franceta Balantiča in Ivana Hribovska, tanjše pa mape s posameznimi listi, vezanimi na nekatere druge osebe.

Dobršen del zapuščine zajemajo **prevodi**. Prevajanja nekaterih avtorjev se je dr. Debeljak lotil ponovno, saj so že dokončani prevodi ostali v Sloveniji in do njih nikoli ni mogel, nekatere je opravil v času bivanja v Rimu in begunskih taboriščih Italije, večino pa je končal po prihodu v Argentino. Prevajal je iz slovanskih jezikov ter nemščine, španščine in italijanščine. Med prevodi najdemo dela Ane Ahmatove, Jevgenija Aleksandroviča Jevtušenka, Zygmunda Krasinskega, Karla Jaromira Erbna, Kazimierza Wierzyńskiego, Puškina, Danteja, Ševčenka in Mickiewicza.

Dr. Debeljak je v Argentini vse od ustanovitve vodil Slovenski odsek na buenosaireški podružnici Fakultete za filozofijo in humanistične vede Ukrajinske katoliške univerze sv. Klementa v Rimu, ki so jo slovesno odprli v veliki dvorani Slovenske hiše 9. aprila 1967, delovala pa je do leta 1972.¹⁵ V zapuščini je zato tudi škatla z dokumenti, povezanimi z **delovanjem Ukrajinske univerze**, skripte, predavanja in zapiski.

Posebej me je pritegnila **mapa z napisom Škofja Loka**, ki vsebuje naslednje gradivo:

- arhiv škofjeloških društev, večinoma do leta 1934,
- računi (Slovensko katoliško izobraževalno društvo),
- načrt za adaptacijo kino-gledališča Prosvetnega društva v Škofji Loki, prošnje za adaptacijo, dovoljenja za predstave, prireditve,
- pesmi o Škofji Loki,
- dopis vodstvu Mestnega muzeja v Škofji Loki z listino o odvzemu državljanstva,
- neobjavljeno besedilo *Zgodovinska in ustna poročila o krajih Poljanske doline in njih vasi in Fara*,
- priprave na tisočletnico Škofje Loke.

Med 11 škatlami, ki so januarja 2017 prispele v Slovenijo, so bile tudi tri z napisom **osebno**. V njih je shranjena Debeljakova ustvarjalnost v obliki objavljenih pa tudi neobjavljenih del, korespondenca s posamezniki in institucijami ter osebni dokumenti in zapiski:

- prve pesmi iz let 1918–1920 s pripisom: »še iz srednje šole Domače vaje – za nič«,
- *Velika črna maša za pobite Slovence*¹⁶ – tipkopis za pesniško zbirko z opombami, objave ob izidu, najave ...,

15 *Zbornik dela v zvestobi in ljubezni. Zedinjena Slovenija 1948–1998*. Buenos Aires : Društvo Zedinjena Slovenija, 1998, str. 619.

16 Kalin, Jeremija (psevd. Tine Debeljak): *Velika črna maša za pobite Slovence*. Buenos Aires : Založba Svobodne Slovenije, 1949. Posamezne speve (vseh verzov je 1.500) je objavljval že v listih, ki so izhajali v begunskih taboriščih v Italiji in Avstriji po 2. svetovni vojni.

EVI PERRONOVI - PREDSEDNICA ARGENTINSKI

ob Njenem prihodu v Rim dne 24.VI.1947

SLOVENSKI EMIGRANTI.

SLOVENSKO SRCE, opisano s svetimi cveti
nagelinom, rožmarinom in rožmarinom -
z ljubeznijo, upanjem in zlatnim spominom,
sprejmi, O LEPA GOSPA, in ne daj mi strohneti
v suhi brezdomstva! Prenesi ga v Srebrno deželo -
in Tvojih rok toplota, in Tvojih oči milina
naj ga razživi! V vrt razcvete, da bo zadehtelo,
zazelenelo, živo zardele in po slovensko zapelo,
kot da ga objela je nova MATI DOMOVINA:

ŽIVIMO ARGENTINA!

Veliko vlogo pri tem, da je Argentina po 2. svetovni vojni sprejela številne slovenske begunske družine, je poleg msgr. Janeza Hladnika imela tudi žena argentinskega predsednika Evita Peron.

Ob njenem prihodu v Rim leta 1947 ji je Debeljak namenil te verze.

(vir: NUK; iz Debeljakove zapuščine, ki je v NUK prispela 2017)

Z a h v a l n i s o n e t

Med Vzhodom in Zahodom v prvi bojni krti,
ki šla je po slovenske zemlje majhni krpi,
kjer v Križ udarila so kladiva in srpi,
smo stali kot branik, na Atlantsko Karto uprti,

pa nag se je odmaknila in -pali smo za meje...
Na našem nebu **vstala** je ogromna rdeča zvezda...
Zdaj kot negodni ptiči brez puha in brez gnezda
za plot smo vrženi -Kdo nas pred mrazom ogreje?

Vi, sestre in bratje naši, od **on**stran Oceana:
živ čut je v vas slovenski, da smo spod ene strehe;
Ljubezen kakor brod na jambor jadra dviga,

zaplove preko morij - z rok Samaritana
odene nam nagoto, naliže v srca utehe!
O, hvala vam, rojaki! Zalvala tebi, Liga!

Tine Debeljak / *non parat*

Pesniško zbirko *Na produ zahoda*, ki ni pod tem naslovom nikoli izšla, je dr. Debeljak napisal v Italiji konec leta 1947 in v začetku 1948.

(vir: NUK; iz Debeljakove zapuščine, ki je v NUK prispela 2017)

- *Mariji*¹⁷ – tipkopis za pesniško zbirko,
- *Kyrie Eleison*¹⁸ – tipkopis za pesniško zbirko,
- *Martin Fierro*¹⁹ – prevod in vsa dokumentacija v zvezi s prevajanjem, korespondenca z založnikom ...,
- *Antologija zdomskega pesništva*²⁰ (gradivo in pisma),
- *Črni Kamnitnik*²¹ (zbirka reportaž in zgodb, ki so izšle pod naslovom *Črni Kamnitnik/Loma Negra*),
- *Vetrinjski trospev*²² – tipkopis s pripisom »nedovršeno«,
- Jeremija Kalin: *Čez ocean. Popotni zapiski slovenskega emigranta na poti v Argentino, napisani na oceanu od 24. februarja do 19. marca 1948* – tipkopisi s popravki,²³
- *Na prodn zahoda*²⁴ – sestavki, pesmi, zapiski, nastali v Italiji,
- *Rapsodija o slovenskem petju* – zbirka pesmi v tipkopisu, posvečena emigrantskemu pevskeemu zboru v Rimu (1946/1947),
- *Spev pred Argentino*,²⁵
- *Turjaški labod*²⁶ – s pripisom »Nāše balade, romance in legende«,

17 Debeljak, Tine: *Mariji. Rapsodije za prvo Marijino sveto leto 1954*. Buenos Aires : Slovenska kulturna akcija, 1954.

18 Debeljak, Tine; Remec, Bara: *Kyrie Eleison. Slovenski veliki teden*. Buenos Aires : Slovenska kulturna akcija, 1955.

19 *Martin Fierro* je epska pesnitev argentinskega pesnika Joséja Hernándezza, ki jo je Debeljak prevedel v slovenščino, leta 1970 pa je izšla v Buenos Airesu v bogati knjižni izdaji.

20 *Antologija slovenskega zdomskega pesništva* / [zbrala in uredila Tine Debeljak in France Papež]. Buenos Aires : Slovenska kulturna akcija, 1980.

21 Debeljak, Tine: *Črni Kamnitnik. Loma Negra*. Ljubljana : Družina ; Škofja Loka : Muzejsko društvo, 2003.

22 *Vetrinjski trospev* v celoti ni bil objavljen; dr. Debeljak je posamične dele objavil v *Svobodni Sloveniji*, *Zborniku Svobodne Slovenije*, publikaciji *Čez izaro* in v reviji *Misli*. Tam tudi sam navede, da so spevi iz neobjavljene pesniške zbirke *Vetrinjski trospev*.

23 Gre za tipkopise raznih pesmi, med njimi je tudi *Pesem o solzi*, ki še ni dokončana in nima tega naslova, pod katerim je objavljena v pesniški zbirki *Poljub*. Nekatere pesmi je objavil v glasilu emigrantskih študentov *Nova doba* v Rimu, kasneje pa v *Svobodni Sloveniji*, *Zborniku Svobodne Slovenije* in publikaciji *Čez izaro*. Zapiše, da so to »doživetja slovenskega begunca po Italiji, ki jo doživlja kot turist, pa vendar s srcem in očmi emigranta.«

24 Takole zapiše Debeljak v predgovoru k zbirki, ki prav tako kot celota ni nikoli izšla: »Kakih 10.000 teh blodečih nomadskih Slovencev je zaprosilo Argentino za naseljitveno dovoljenje, kjer bi si želelo ustvariti svoje nove življenjske pogoje usaj do vrnitve, ki lebdi vsem pred očmi kot sen in cilj. In leto 1947 je bilo vse posvečeno temu odločujočemu snu: odhodu iz vulkan-ske Evrope proti Zahodu. In tej težnji je dal Jeremija Kalin izraz v pričujoči – svoji tretji pesniški zbirki *Na prodn zahoda* z željo po Argentini, napisani v Italiji v letu 1947 in prvem mesecu 1948.«

25 Pesnitev je bila objavljena v *Zborniku Svobodne Slovenije*, 2/1950.

26 Nekatere pesnitve so našle mesto v različnih publikacijah (*Slovenska beseda*, *Meddobje*,

- osnutek za otroško pesniško zbirko,²⁷
- *Slovenska trilogija* – s pripisom »v pripravi, načrti«,
- odrski prizori,²⁸
- mapa nedokončano – zbir pesmi,²⁹
- prispevki za revijo *Duhovno življenje* in tednik *Ameriška domovina*,
- kolednice, priložnostne pesmi ob raznih obletnicah, praznikih, rojstnih dnevih ...,
- separati, gledališki listi, brošure,
- govori, članki, pozdravi.

Težko si je predstavljati bolečino tistega, ki je moral zapustiti domovino, družino, dom in se nikoli več vrniti na rodno zemljo. Skozi bogato zapuščino, ki jo imamo zdaj priložnost pregledovati v Sloveniji, lahko sestavimo sliko moža, ki ga je bolečina lomila, a nikoli zlomila. Prelil jo je v ustvarjalnost, ki je bila na višku tako v težkih in negotovih razmerah prvega povojnega begunskega obdobja, kakor po prihodu v novo domovino Argentino. Dr. Debeljak se je intenzivno posvečal pesništvu, pisanju, urednikovanju, literarni kritiki, prevajanju in bil središče kulturnega življenja Slovencev, ne le v Argentini, pač pa je predstavljal slovenski steber izseljencem po svetu. Je spodbujal, združeval in ustvarjal. Brez njega bi bila slovenska literarna krajina kakor neslan kruh. Kako že pravi Zorko Simčič? »Nikdar mu Slovenija ne bo mogla biti dovolj hvaležna.«

Debeljakova literarna zapuščina, ki je nastajala po koncu 2. svetovne vojne, je v NUK prispela januarja 2017.

Zbornik Svobodne Slovenije, Vestnik ...), kar zapiše Debeljak v spremnem dopisu; balada *Turjaški labod* je bila objavljena v *Zborniku Svobodne Slovenije* 5/1953.

- 27 Debeljak je pripravljala otroško pesniško zbirko, ki tudi ni izšla, nekatere pesmice pa je objavil v *Zborniku Svobodne Slovenije*. Pesmice imajo naslove: *Čeferinčkova ladja*, *Ena do pet*, *Žalostna pesmica*, *Bratec*, *Strahovi argentinskega Slovenčka*, *Jožejki*, *Pravljica*, *Prvi naslov*, *Begunčki*, *Rajanje*, *Banane*).
- 28 Gre za avtorske odrske igre z zgodovinsko tematiko, prizore za proslave, skeče in deklamacije, namenjene uprizoritvam v slovenskih domovih in šolah.
- 29 Mapa vsebuje pesmi, kot so *Paralela bizarnemu sonetu*, *V sonce*, *Payador v pampi*, *V taborišču na obali*, *Pridi!*, ter *Lepa Vida*, ki jo je dokončal in objavil v *Zborniku Svobodne Slovenije* 2/1950, in *Pinija v Pompeji*, ki je objavo doživela šele leta 2014 v reviji *Meddobje*.